

สัมภาษณ์พิเศษ

นายดำรง กฤษณามระ

รองประธานกรรมการบริหาร
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

เรื่อง

“แนวรุกอุตสาหกรรมไทย”

โดย สุนันท์ ปุณณะหิตานนท์

■ **ท่านมองแนวโน้มอุตสาหกรรมไทยในอนาคตเป็นอย่างไร? นโยบายของประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนใหม่ (คลินตัน) จะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศไทยหรือไม่? เพราะเหตุใด?**

□ แนวโน้มของอุตสาหกรรมไทยในอนาคต แม้ว่าจะไม่สดใสเหมือนเช่นในช่วงยุคทองที่ผ่านมา แต่โดยที่ฐานการผลิตของเราได้พัฒนาเข้าสู่ระดับสากล มีความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก และมีเครือข่ายการค้าที่กว้างขวางมากขึ้น ผมจึงคาดหวังว่า การผลิตในภาคอุตสาหกรรมจะยังมีการขยายตัวได้ดีพอสมควร

ความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของประเทศไทย ในช่วงที่ผ่านมา มีผลมาจากความสำเร็จอย่างก้าวกระโดดของการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งมีการเติบโตสูง จากสัดส่วนร้อยละ 19.5 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติในประเทศ (GDP) ในปี 2525 เป็นร้อยละ 26.1 ในปี 2533 ในขณะที่ภาคเกษตรมีความสำคัญลดลง ทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรมไทยเริ่มต้นจากการนำเข้าชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบมาผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาได้มีการโยกย้ายการลงทุนจากญี่ปุ่น และประเทศอุตสาหกรรมใหม่เข้าสู่ประเทศไทย ทำให้การผลิตเพื่อส่งออกขยายตัวอย่างมาก ความต้องการในชิ้นส่วนและส่วนประกอบจึงขยายตัวตามไปด้วย และในปัจจุบันเริ่มมีปริมาณมากพอที่จะสามารถผลิตได้ในประเทศ โดยมีการประหยัดจากขนาดได้ การพัฒนาอุตสาหกรรมในขั้นต่อไปจึงเริ่มก้าวเข้าสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industries) และอุตสาหกรรมพื้นฐาน (Basic Industries) เพื่อลดการนำเข้าวัตถุดิบ ชิ้นส่วนและส่วนประกอบ เป็นการประหยัดต้นทุน ลดภาระการสต็อกปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า และยังเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะได้รับการถ่ายทอด

เทคโนโลยีที่ซับซ้อนขึ้นด้วย จะเห็นว่าประเทศไทยเริ่มมีโครงการลงทุนขนาดใหญ่เกิดขึ้น เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี 1 และ 2 การผลิตเหล็ก การสร้างโรงกลั่นน้ำมันใหม่ เป็นต้น อุตสาหกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการพึ่งพาตัวเองมากขึ้น และมี Forward Linkage เพื่อจะเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่

แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงนี้อาจจะไม่ราบรื่นเหมือนในช่วงที่ผ่านมา เพราะสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไป ความได้เปรียบในการผลิตเริ่มลดลง เพราะประเทศไทยเรามีค่าแรงที่แพงขึ้น ปัจจัยการผลิตรวมทั้งทรัพยากรและที่ดินที่มีราคาสูง ความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาในรูปแบบของการให้แต้มต่อ เช่น GSP หรือสิทธิประโยชน์ทางภาษีกำลังจะหมดไป การลงทุนจากต่างชาติกำลังจะลดน้อยลง โดยเฉพาะจากญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศ NICS นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอื่น ๆ จากการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่า ได้แก่ จีน บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตอนใต้ที่กำลังเป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างชาติและอินโดนีเซีย และยังมีปัญหาการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนแรงกดดันจากการรวมกลุ่มเป็น Trading Bloc ของประเทศคู่ค้าสำคัญ คือ ประชาคมยุโรปและสหรัฐฯ

จากสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างจะลำบาก ภาคอุตสาหกรรมจะต้องก้าวสู่ยุคของการปรับเปลี่ยน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพของสินค้าอย่างจริงจัง สินค้าที่ผลิตควรจะมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นและมีราคาสูงขึ้น เพื่อมุ่งขายในตลาดระดับกลางที่เน้นคุณภาพของสินค้ามากขึ้น และผู้ผลิตควรจะมีการแสวงหาช่องทางเพื่อรับช่วงผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น ส่วนอุตสาหกรรมที่ยังพึ่งพาการปกป้องของรัฐควรจะต้องก้าวข้ามพ้นการ

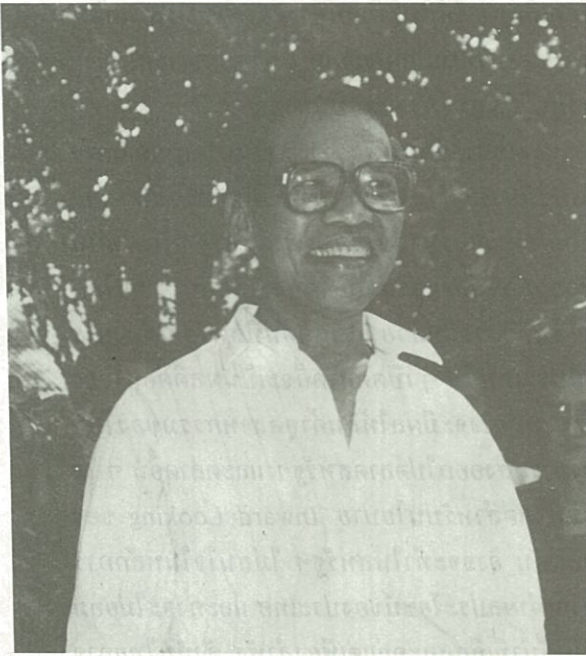
อุปถัมภ์ของรัฐและขึ้นบนขาตัวเอง เพราะข้อตกลงของ GATT และ AFTA จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่รัฐจะไม่สามารถอุดหนุนอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้เหมือนเดิม ภาคอุตสาหกรรมจึงต้องพึ่งพารัฐบาลในด้านอื่น ๆ ได้แก่ การเตรียมพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การสร้างบรรยากาศการลงทุน การปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีการแสวงหาเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้นจะต้องมีการประสานงานกันอย่างดีระหว่างภาคอุตสาหกรรมและรัฐบาล โดยเฉพาะในการพัฒนาความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมอาจจะต้องใช้กลยุทธ์ใหม่ที่จะต้องไปลงทุนต่างประเทศเพื่อแสวงหาแหล่งวัตถุดิบและโอกาสทางการตลาด

ส่วนนโยบายของคลินตันที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทยนั้นยังไม่ชัดเจน ถ้ามองอย่างกว้าง ๆ นโยบายประธานาธิบดีคลินตันเป็นการพัฒนาแบบ Inward Looking คือมองปัญหาในประเทศเป็นสำคัญ และคงจะเร่งแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและการขาดดุลงบประมาณ และการว่างงานรวมทั้งการเร่งกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเร็วที่สุด ประธานาธิบดีคลินตันได้ตั้งผู้บริหารใหม่ ๆ ที่มีหัวก้าวหน้าเข้ากุมนโยบายสำคัญในการปรับกลยุทธ์ทางเทคโนโลยี การศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันของสหรัฐฯ และคาดว่าสหรัฐฯ คงจะยึดหลักการการค้าเสรี แต่สหรัฐฯ อาจจะมีการใช้มาตรการตอบโต้ การให้เงินอุดหนุน (Countervailing Subsidies) เพื่อให้อุตสาหกรรมของสหรัฐฯ ได้รับเงินอุดหนุนเท่าคู่แข่ง เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันและมุ่งทำลายกำแพงที่ปิดล้อมตลาดภายในของประเทศต่าง ๆ โดยใช้หลักการขาดดุลการค้าหรือหลักความเป็นธรรมทางการค้าในด้านการใช้นโยบายสิทธิมนุษยชนก็คงจะไม่เข้มข้นนัก เนื่องจากท่าทีที่อ่อนลงของคลินตันที่จะใช้หลักการ

นี้ยกเลิกการให้สิทธิพิเศษทางการค้า MFN แก่จีน ส่วนการลงทุนนอกประเทศ สหรัฐฯ คงจะเน้นการลงทุนในกลุ่ม NAFTA เป็นสำคัญ

จากการมองภาพกว้าง ๆ ของนโยบายคลินตัน คาดว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯ คงจะฟื้นตัวเร็วขึ้น และเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจโลก เพราะสหรัฐฯ ยังคงเป็นหัวรถจักรที่สามารถชักลากประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกให้ฟื้นตัวตามไปด้วย แรงกดดันที่สหรัฐฯ ต้องการให้ประเทศอื่น ๆ เปิดตลาดก็จะเป็นผลดีต่อการค้าโลกและอาจจะมีผลให้สินค้าอุตสาหกรรมของไทยสามารถส่งออกไปตลาดสหรัฐฯ และตลาดอื่น ๆ ได้ดีขึ้น แต่สำหรับนโยบาย Inward Looking ของคลินตัน อาจจะทำให้สหรัฐฯ ไม่สนใจในหลักการมากเท่าผลประโยชน์ของประเทศ และคงจะไม่ยอมเป็นผู้นำที่เสียผลประโยชน์แต่เพียงลำพัง ดังนั้นไทยอาจได้รับการปฏิบัติแบบเสมอภาคไว้แต่เดิมค่อนข้างทำให้เสียเปรียบทางการค้าแก่สหรัฐฯ รัฐบาลจึงต้องหลีกเลี่ยงการเจรจาแบบทวิภาคี และใช้อาเซียนเป็นเครื่องต่อรองในการเจรจากับสหรัฐฯ หรือผลักดันให้การเจรจา GATT ประสบผลสำเร็จโดยเร็ว

ในปัจจุบัน ไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบทางการค้ากับสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดสินค้าออกที่ใหญ่ที่สุดของไทย การส่งออกของไทยไปยังตลาดสหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 21.3 ในปี 2534 สหรัฐฯ ต้องการให้ไทยยอมรับมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะสิทธิบัตรยา และจะใช้มาตรา 301 และกฎหมายทางการค้ากับประเทศไทยถ้าประเทศไทยไม่ทำตามความต้องการของสหรัฐฯ แต่สหรัฐฯ จะจัดการเรื่องนี้คือไปอย่างไรขึ้นอยู่กับนโยบายของตัวแทนทางการค้า (USTR) ชุดใหม่ของคลินตันด้วย หารู้ไม่ว่า ไทยยังมีจุดอ่อนที่อาจถูกสหรัฐฯ เล่นงานเรื่องสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การใช้แรงงานเด็ก การสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลเผด็จการทหารของพม่า นอกจากนี้สหรัฐฯ อาจเพ่งเล็งไทยใน

เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นถ้าสหรัฐอเมริกาจะบีบไทยในเรื่องนี้ อุตสาหกรรมส่งออกที่พึ่งพาสหรัฐฯ ก็อาจจะมีปัญหาได้ เช่น สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ อาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี นโยบายของคลินตันเป็นนโยบายที่น่าสนใจและน่าติดตามเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นนโยบายที่มุ่งปรับประสิทธิภาพในการผลิตให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก จึงน่าที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีของการปรับตัวของประเทศต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย

■ การส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศไทยโดยรัฐบาลที่ผ่านมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด? การส่งเสริมทั้งโดยมาตรการทางการเงิน การคลัง ตลอดจนการลงทุนสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของรัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่อุตสาหกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาประเทศที่เป็นรูปธรรมอย่างไรบ้าง? และคุ้มค่ากับการลงทุนส่งเสริมเหล่านั้นหรือไม่? เพียงใด?

□ การส่งเสริมการลงทุนมีส่วนช่วยให้เกิดอุตสาหกรรมขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรม ล้าหลัง มาเป็นประเทศที่กำลังยืนอยู่บนขอบประตูของการเป็นประเทศอุตสาหกรรมและบริการที่ทันสมัย และมีศักยภาพเพียงพอที่จะก้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางเศรษฐกิจในระดับโลกในขณะนี้ มูลค่าผลผลิตภาคอุตสาหกรรมซึ่งเริ่มแซงหน้าภาคเกษตรตั้งแต่ปี 2522 และเกือบเป็น 2 เท่าของภาคเกษตรในปี 2535 สัดส่วนของมูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มจากร้อยละ 2.4 ในปี 2504 เป็นร้อยละ 76 ในปีนี้ กระบวนการผลิตอุตสาหกรรมได้มีการพัฒนาไปมาก จากอุตสาหกรรมที่มีกรรมวิธีการผลิตง่าย ๆ ไปสู่กรรมวิธีที่สลับซับซ้อน มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากขึ้น ใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีสูงขึ้น

คำถามที่ว่า อุตสาหกรรมไทยได้พัฒนาคุ้มค่ากับที่ประเทศไทยได้ลงทุนส่งเสริมไปหรือไม่นั้น จะให้คำตอบไปอย่างชัดเจนว่าคุ้มหรือไม่คุ้มคงไม่ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเวลา สภาพสิ่งแวดล้อม และภาวะตลาดซึ่งเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม การให้การส่งเสริมการลงทุนเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดอุตสาหกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในประเทศ เพียงแต่หากทำมากและนานเกินไป จะทำให้ความพยายามของอุตสาหกรรมนั้น ๆ ในการปรับปรุงประสิทธิภาพเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตเพื่อความอยู่รอดน้อยเกินไป ตัวอย่างในอดีต การตั้งกำแพงภาษีหรือห้ามนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ และอนุญาตให้อุตสาหกรรมนำเข้าวัตถุดิบชั้นกลาง ทำให้อุตสาหกรรมที่เป็น Backward Linkage ภายในประเทศไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และผู้บริโภคต้องรับภาระในการบริโภคสินค้าราคาแพงกว่าราคาตลาดโลก เช่น อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ได้รับการคุ้มครองสูงและเป็นเวลา

ประวัติโดยสังเขป

ที่อยู่ปัจจุบัน 801 ซอยประเสริฐติ ถนนสุขุมวิท 63 (เอกมัย) คลองเตย กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

2496 - ปัจจุบัน

รองประธานกรรมการบริหาร

2536 - ปัจจุบัน

กรรมการผู้อำนวยการ

2529

กรรมการ, กรรมการบริหาร

2514

ผู้จัดการฝ่ายตรวจสอบ

2510

การทำเรือแห่งประเทศไทย

2495 - 2496

ตำแหน่งภายนอก

กรรมการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

กรรมการอำนวยการ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย

กรรมการบริหาร บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด

การศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการบัญชี

บัญชีคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.)

2495

2532

2532

Harvard Business School (Switzerland)

Senior Managers Program

2521

Singapore Institute of Management (Singapore)

Advanced Management Program

2515

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก

ข้อมูลส่วนตัว

สัญชาติไทย เกิดวันที่ 3 เมษายน 2473 ที่กรุงเทพมหานคร สมรสกับ คุณทองพูน มีบุตร-ธิดา 2 คน ชอบการอ่านหนังสือ ปลุกันไม้ และเล่นกอล์ฟ

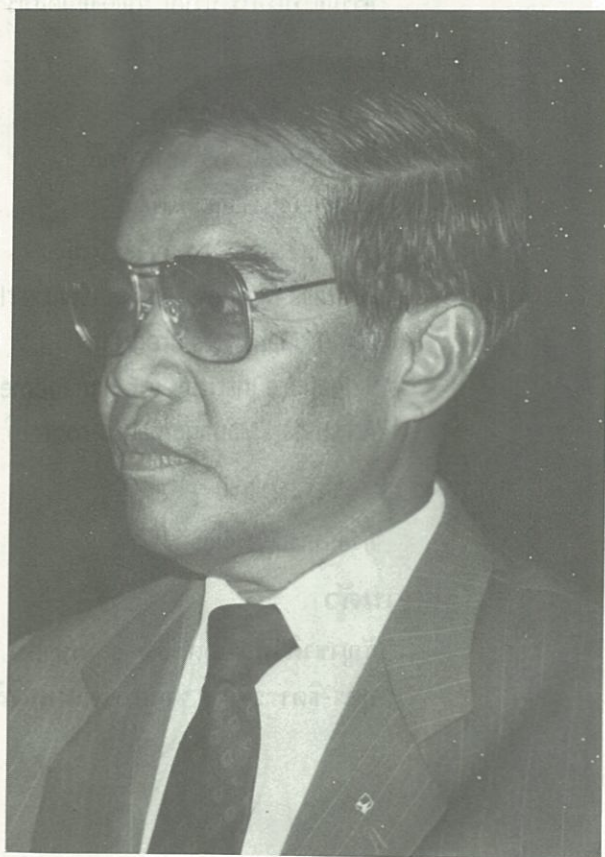
นานเกินไป ทำให้อุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนในประเทศพัฒนาได้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น และที่ควรระวังคืออุตสาหกรรมปิโตรเคมี ซึ่งขณะนี้ได้รับการปกป้องโดยเก็บภาษีนำเข้าเม็ดพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทยร้อยละ 40 และ 60 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าแทบทุกประเทศในกลุ่มอาเซียน การพัฒนาอาเซียนให้เป็นเขตการค้าเสรีซึ่งจะเริ่มในต้นปีหน้านี้ โดยจะมีการปรับลดภาษีศุลกากรให้อยู่ในระดับร้อยละ 0-5 ภายใน 15 ปี ย่อมมีผลกระทบอุตสาหกรรมนี้หากไม่รีบเร่งพัฒนาขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการผลิต

■ อยากทราบว่าท่านมองอุตสาหกรรมของไทยตั้งแต่ยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงแผน 7 นี้ ว่ามีการปรับปรุงและพัฒนาไปจากอดีตอย่างไร อุตสาหกรรมไหนมีการพัฒนามากที่สุด และอุตสาหกรรมประเภทไหนที่ยังคงล้าหลัง หรือมีการพัฒนาน้อยกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้สนองความต้องการของประชาชนในประเทศ หรือแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ดีขึ้น

□ ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 และ 2 เริ่มต้นด้วยอุตสาหกรรมผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าซึ่งใช้แรงงานมาก หรือใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศ ยกเว้นอุตสาหกรรมรถยนต์ที่เป็นการนำเข้าชิ้นส่วนมาประกอบเป็นรถยนต์สำเร็จรูป ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 และ 4 ได้เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกมากขึ้น เริ่มต้นด้วยอุตสาหกรรมที่นำเอาพืชผลเกษตรและทรัพยากรในประเทศมาแปรรูปเพื่อส่งออก ได้แก่ สิ่งทอ น้ำตาล อาหารกระป๋อง เฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย เป็นต้น ตามมาด้วยอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากและระดับเทคโนโลยีไม่สูงนัก เช่น ของเล่น ดอกไม้ดินไม้ประดิษฐ์

อัญมณีและเครื่องประดับ ฯลฯ สำหรับในแผน 5-7 มีการผลักดันโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกทำให้เกิดอุตสาหกรรมพื้นฐาน เช่น ปิโตรเคมีและโรงแยกก๊าซ สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตได้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ใช้เทคนิคการผลิตสูงขึ้น และเป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างชาติเป็นส่วนใหญ่เน้นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศ เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องยนต์และส่วนประกอบซึ่งเป็น Backward Linkage ของอุตสาหกรรมพลาสติก สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า และยานยนต์ เป็นต้น

ผมคิดว่าอุตสาหกรรมที่ไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาเป็นอย่างมากในขณะนี้ป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบในด้านแรงงานฝีมือ

และวัตถุดิบที่มีในประเทศ ข้อได้เปรียบเหล่านี้นับวันจะลดน้อยลงทุกทีไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอ อาหารกระป๋อง อัญมณีและเครื่องประดับ ในขณะที่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับปานกลาง ส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมทุนระหว่างไทยกับต่างชาติ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า ภายในบ้าน ซึ่งที่ผ่านมาได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ด้วยการตั้งกำแพงภาษีเพื่อกีดกันการนำเข้า และมีข้อจำกัดในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากบริษัทแม่ เทคโนโลยีของประเทศไทยอยู่ในระดับการผลิตชิ้นส่วนบางรายการในประเทศเท่านั้น (Pre-Fabrication) ต้องพึ่งพาชิ้นส่วนนำเข้าหรือวัตถุดิบสำคัญ ๆ จากต่างประเทศในสัดส่วนค่อนข้างสูง ในขณะนี้ไทยเหมือนผู้รับจ้างทำการผลิตยังไม่ถึงขั้นของ Design Improvement และ Engineering Design ซึ่งเป็นการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยมี brand name เป็นของตนเอง เช่น เกาหลิหรือไต้หวัน อย่างไรก็ตาม ในภาวะปัจจุบันที่การกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้าของตน ประกอบกับกลุ่มประเทศสังคมนิยมหันมาใช้กลไกการตลาด รวมทั้งเปิดรับการลงทุนจากประเทศทุนนิยมทั้งหลายย่อมส่งผลกระทบให้การขยายตัวของการส่งออกและการลงทุนในประเทศในช่วงต่อไปทำได้ยากขึ้น การปรับตัวในด้านการตลาดและการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตคือหัวใจของการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงต่อไป โดยส่งเสริมการจัดอบรมบุคลากร รวมทั้งยกระดับเทคโนโลยีการผลิตขึ้นอีกระดับหนึ่ง

■ ในปัจจุบันชาติต่าง ๆ ซึ่งกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศในแถบอินโดจีน ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย เวียดนาม และลาว พยายามทำการพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง ท่านคิดว่า

ประเทศเหล่านี้จะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในตลาดต่างประเทศหรือตลาดโลกหรือไม่ อย่างไร ?

□ ในระยะสั้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีเพียงประเทศเดียวในอินโดจีนที่เป็นคู่แข่งของไทยในด้านการเกษตร นั่นคือเวียดนาม เนื่องจากบริเวณสามเหลี่ยมแม่น้ำโขง (Mekong Delta) ทางตอนใต้ของเวียดนามเป็นเขตอุดมสมบูรณ์มาก ทำให้การเพาะปลูกได้ผลดี และในบริเวณนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวสำคัญของเวียดนาม (ประมาณร้อยละ 90 ของทั้งประเทศ) ในปี 2535 นี้สามารถผลิตข้าวได้ถึง 2.3 ล้านตัน และส่งออกได้ประมาณ 2 ล้านตัน และเนื่องจากเวียดนามต้องการเงินตราต่างประเทศมาก จึงเน้นการส่งออกโดยลดการบริโภคภายในประเทศ ประกอบกับเวียดนามไม่มีระบบการสำรองข้าวที่มีผลผลิตจำนวนมากจึงต้องเร่งส่งออกให้ทันการ ทำให้จำเป็นต้องขายข้าวในราคาต่ำกว่าราคาตลาด ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกข้าวของไทย

อย่างไรก็ตาม ข้าวที่เวียดนามส่งออกได้ส่วนใหญ่เป็นข้าว 35% จึงเป็นคู่แข่งของไทยเฉพาะในตลาดข้าวคุณภาพต่ำเท่านั้น ซึ่งประเทศไทยก็มีความจำเป็นโดยธรรมชาติอยู่แล้วที่จะต้องลดการผลิตข้าวคุณภาพต่ำเพราะราคาที่ดินสูง แรงงานขาดแคลน ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เกษตรกรไทยต้องหันไปปลูกข้าวคุณภาพดีแทน นอกจากนี้เวียดนามมักมีปัญหาการผิดสัญญาในการส่งออกเนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับระบบตลาดเสรี ทำให้ลูกค้าของไทยหลายรายที่หันไปซื้อข้าวราคาถูกจากเวียดนามต้องกลับมาซื้อจากไทยตามเดิม ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เวียดนามอยู่ในทำเลที่มีพายุเกิดขึ้นเป็นประจำ ผลผลิตของเวียดนามจึงขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศค่อนข้างมาก เช่นในปี 2534 พืชผลของเวียดนามเสียหายเป็นจำนวนมาก ในหมวดสินค้าเกษตรของเวียดนามที่จะเป็นคู่แข่งของไทยได้ก็มีเฉพาะข้าวเท่านั้น นอกจากรัฐบาลจะสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน

ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีนโยบายเช่นนั้น

แต่ในระยะปานกลางถึงระยะยาวแล้วเวียดนามอาจจะมิใช่คู่แข่งสำคัญของไทย เนื่องจากประชากรของเวียดนามเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คาดว่าในปี 2543 จะมีถึง 100 ล้านคน ในขณะที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของเวียดนามเป็นภูเขาไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ส่วนพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกได้นามาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่แล้ว การเพิ่มผลผลิตของเวียดนามกระทำได้เพียงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตต่อไร่เท่านั้น และเมื่อเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในประเทศได้รับการพัฒนาจนสามารถใช้การได้ดี มีระบบการสต็อกพืชผลการเกษตรที่ดี ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ต้องการการบริโภคที่ดีขึ้นและมากขึ้น พืชผลการเกษตรเหล่านี้จะกระจายไปทั่วประเทศเพื่อการบริโภคภายใน และอาจไม่เหลือพอส่งออกจนกว่าเวียดนามจะพัฒนาประเทศได้จนพ้นขีดความยากจน

สำหรับด้านการประมงนั้น การส่งออกของเวียดนามจะมีลักษณะเสริม (Complementary) กับประเทศไทยมากกว่า เนื่องจากสัตว์น้ำในน่านน้ำไทยลดน้อยลงมาก ต้องอาศัยจากน่านน้ำอื่นทั้งเพื่อการบริโภคภายในและการผลิตในอุตสาหกรรม

ส่วนลาวและกัมพูชานั้นในระยะสั้นคงยังไม่เป็นคู่แข่งสำคัญของไทยในหมวดสินค้าเกษตร เนื่องจาก การเพาะปลูกในลาวยังไม่สูงนักเพราะขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่วนในกัมพูชาคงต้องใช้เวลานานเพื่อฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจหลังจากผ่านสงครามมานาน

คู่แข่งสำคัญของไทยในตลาดสินค้าเกษตรน่าจะเป็นจีนและอินโดนีเซีย ซึ่งผลิตสินค้าเกรดเดียวกับของไทยและมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า

สำหรับในภาคอุตสาหกรรม คงต้องใช้เวลานานระยะหนึ่ง ประเทศในอินโดจีนจึงจะเป็นคู่แข่งของไทยได้ ทั้งนี้เพราะระบบโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะ ไฟฟ้ายังไม่มีความพร้อม ยังขาดแคลนแรงงาน ฝีมือ เทคโนโลยี การจัดการที่ดี เป็นต้น การผลิตใน

ปัจจุบันจึงมีลักษณะเสริมกันมากกว่า เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรธรรมชาติมาก ค่าจ้างแรงงานต่ำ ในขณะที่ประเทศไทยเริ่มขาดแคลนวัตถุดิบและแรงงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ผลักดันให้ไทยต้องย้ายฐานการผลิตไปยังอินโดจีนเพื่อให้ธุรกิจสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และก็เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศในอินโดจีนในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้วย

คู่แข่งทางด้านอุตสาหกรรมของไทยยังมีอีก 3 ประเทศในอินโดจีน แต่เป็นกลุ่มคู่แข่งในปัจจุบัน เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวันฮ่องกง จีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฯลฯ ซึ่งคู่แข่งเหล่านี้ก็กำลังขยายฐานการผลิตมายังประเทศในอินโดจีนเช่นกัน

■ **ท่าอย่างไรจึงจะให้อุตสาหกรรมในประเทศไทยมีส่วนช่วยส่งเสริมการกระจายรายได้ หรือสนับสนุนการพัฒนาชนบทมากกว่าที่จะเข้ามารวมตัวอยู่ในเมืองใหญ่ (โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ) และท่าอย่างไรจึงจะป้องกันไม่ให้อุตสาหกรรมเป็นต้นเหตุที่สำคัญในการทำลายสภาพแวดล้อมที่ดี และคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไป**

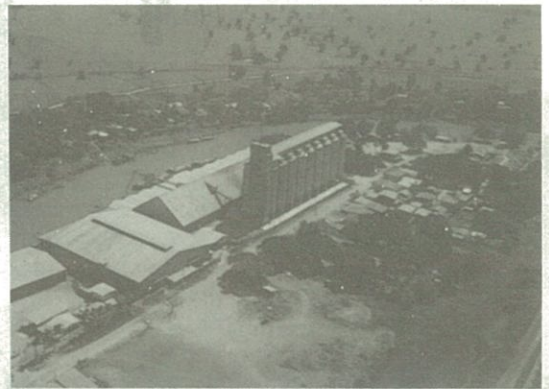
□ เป็นที่ทราบกันดีว่า โรงงานอุตสาหกรรมไม่ชอบไปตั้งในต่างจังหวัด ทั้งที่ราคาที่ดินและค่าจ้างแรงงานต่ำกว่ามากนั้น เป็นเพราะต่างจังหวัดขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ และโรงพยาบาล ในปัจจุบันสถานการณ์ดีขึ้นมากในจังหวัดใหญ่ ๆ จึงมีแนวโน้มที่โรงงานเริ่มกระจายออกไปต่างจังหวัด ทางราชการก็ตระหนักดีถึงปัญหาดังกล่าวและได้เร่งสร้างสาธารณูปโภคในต่างจังหวัดมาโดยตลอด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือ บิ.โอ.ไอ. ก็ให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมหลายประการเพื่อจูงใจให้มีการลงทุนในต่างจังหวัด เมื่อเดือนเมษายนปีนี้ บิ.โอ.ไอ.ได้แก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์

การส่งเสริมการลงทุนหลายประการรวมทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาคด้วย โดยกำหนดให้พื้นที่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และท้องที่ 57 จังหวัดเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง อุบลราชธานี นครนายก ฉะเชิงเทรา และชลบุรี) โครงการที่ประกอบการหรือตั้งโรงงานในเขตดังกล่าวนี้ จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 6 ปี และเพิ่มขึ้นเป็น 8 ปี หากตั้งในนิคมอุตสาหกรรม ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเป็นเวลา 5 ปี ได้รับอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปาเป็น 2 เท่า เป็นระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันเริ่มมีรายได้ และได้รับอนุญาตให้หักค่าติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจากกำไรสุทธิร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เสนอมาตรการเสริมที่จะจูงใจให้อุตสาหกรรมไปตั้งอยู่ในภูมิภาค เช่น ให้การประกาศภูมิภาคลดค่าน้ำประปาให้เท่ากันหรือต่ำกว่าอัตราที่การประปานครหลวงใช้อยู่ ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงการผลิต หรือรับช่วงการผลิตระหว่างกิจการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยประสานงานกับกระทรวงอุตสาหกรรมใช้มาตรการทางการค้าช่วยเสริมการชักจูงการลงทุนไปสู่ภูมิภาค เช่น การจัดสรรโควตาผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นพิเศษแก่โรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตส่งเสริม

การลงทุน เป็นต้น

สำหรับการป้องกันไม่ให้อุตสาหกรรมเป็นต้นเหตุที่สำคัญในการทำลายสภาพแวดล้อมที่ดีและคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วไปนั้น ผมคิดว่า ทางการจะต้องดำเนินการกำหนดเขตอุตสาหกรรมให้แน่ชัด แล้วกำหนดให้อุตสาหกรรมประเภทที่จะมีผลต่อสภาพแวดล้อมต้องตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

ที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถควบคุมดูแลได้ทั่วถึง และในบางกรณีการก่อสร้างระบบกำจัดของเสีย อาจจะต้องลงทุนมาก เกินกำลังของโรงงานใดโรงงานหนึ่ง เมื่อโรงงานเหล่านี้อยู่ในเขตเดียวกัน ก็สามารถใช้ระบบกำจัดของเสียร่วมกันได้ โดยอาจร่วมกันลงทุนหรือรัฐหรือบุคคลที่สามเป็นผู้ลงทุน แล้วเก็บเงินจากโรงงานที่มาใช้บริการ โดยวิธีการจำกัดของเสียก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และต้นทุนต่ำ มาตรการที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การณรงค์ให้ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจถึงภัยอันตรายจะเกิดจากการที่สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ให้ทุกคนรักและหวงแหนสภาพแวดล้อมที่ดี มีจิตสำนึกรับผิดชอบ ฝ่ายโรงงานผู้ประกอบการก็จะไม่หลีกเลี่ยงระเบียบกฎหมายที่ทางการกำหนด ฝ่ายประชาชนก็จะช่วยกันดูแลสอดส่องและร้องเรียนหากพบผู้กระทำความผิด หากทุกฝ่ายร่วมมือกันดังนี้แล้วก็เชื่อว่าสภาพแวดล้อมจะไม่ถูกทำลาย ■□